

Sygn. akt II CZ 53/20

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie ze skargi F. P. i H. P.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Rejonowego w G. z dnia 7 września 2017 r., sygn. akt I C (...)
wydanego w sprawie z powództwa F. P. i H. P.
przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w G. i Gminie Miasta G.
o ustalenie nieistnienia należności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 17 grudnia 2020 r.,
zażalenia powodów (skarżących)
na postanowienie Sądu Rejonowego w P.
z dnia 8 lipca 2020 r., sygn. akt I C (...),

1. odrzuca zażalenie;

**2. nie obciąża skarżących kosztami postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 lipca 2020 r. Sąd Rejonowy w P. odrzucił skargę F. i H. P. o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 7 września 2017 r. oddalającego powództwo skarżących przeciwko Gminie Miasta G..

Zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego złożył F. P. w imieniu własnym i małżonki H. P., zaskarżając je w całości i wnosząc o jego uchylenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postępowanie zażaleniowe przed Sądem Najwyższym jest objęte obowiązkowym zastępstwem przez adwokatów lub radców prawnych, które podlega uchyleniu m.in. wtedy, gdy stroną postępowania jest adwokat lub radca prawny (art. 87¹ § 1 i 2 k.p.c.). Zgodnie z informacjami uzyskanymi z urzędu przez Sąd Najwyższy skarżący F. P. jest radcą prawnym, niemniej jednak zgłosił status radcy prawnego – emeryta, niewykonującego zawodu i nie jest objęty ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej radców prawnych. Na liście radców prawnych udostępnianej przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w W. skarżący figuruje jako radca prawny niewykonujący zawodu ([https://bip.oirp\(...\)](https://bip.oirp(...))).

W związku z tym, zgodnie z utrwaloną judykaturą Sądu Najwyższego, radca prawny F. P. może działać przed Sądem Najwyższym w imieniu własnym, nie może natomiast podejmować czynności w imieniu innych osób, w tym członków rodziny (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1997 r., II CKN 270/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 82, z dnia 3 września 2008 r., II CZ 65/08, niepubl., z dnia 20 lipca 2012 r., II CZ 68/12, niepubl. i powołane tam dalsze orzecznictwo, a także - *mutatis mutandis* - postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 marca 2019 r., I OSK 1356/17, niepubl., i z dnia 7 kwietnia 2019 r., I OZ 681/17, niepubl.). W konsekwencji, zażalenie H. P. zostało złożone z naruszeniem art. 87¹ § 1 k.p.c., a tym samym podlegało odrzuceniu jako niedopuszczalne (art. 398⁶ § 3 w związku z 87¹, art. 394¹ § 3, art. 373 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.) (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2019 r., IV CZ 12/19, niepubl.).

W odniesieniu do zażalenia F. P. należało zważyć, że ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469) znacząco zmodyfikowano dotychczasowy reżim prawny zażalenia, jako środka odwoławczego przysługującego przede wszystkim od niemerytorycznych orzeczeń sądu pierwszej instancji (art. 394 i n. k.p.c.). W szczególności, zgodnie ze znowelizowanym art. 394 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.,

termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.

Rozwiązanie to nawiązuje do art. 398⁵ § 1 k.p.c. dotyczącego postępowania kasacyjnego i warunkuje dopuszczalność zażalenia uprzednim wystąpieniem przez stronę z wnioskiem o uzasadnienie postanowienia, które ma stanowić przedmiot zażalenia, zgodnie z art. 357 § 1 i 2¹ k.p.c., chyba że sąd odstąpił od sporządzenia uzasadnienia (art. 357 § 6 w związku z art. 394 § 2 zdanie drugie k.p.c.) (por. także uzasadnienie projektu ustawy nowelizującej - druk sejmowy VIII kadencji nr 3137, pkt IV.25). Zażalenie wniesione wprost, tj. z pominięciem uprzedniego złożenia wniosku o uzasadnienie zaskarżonego postanowienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, podlega w konsekwencji odrzuceniu jako niedopuszczalne z innych przyczyn (art. 373 § 1 w związku z art. 397 § 3 k.p.c.) (w orzecznictwie zob. *mutatis mutandis* postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 1996 r., I PKN 45/96, OSNAPiUS 1997, nr 14, poz. 254, z dnia 19 kwietnia 1999 r., II CZ 23/99, OSNC 1999, nr 11, poz. 195 i z dnia 19 czerwca 2020 r., I CSK 57/20, niepubl.). Reguła ta ma odpowiednie zastosowanie do zażalenia podlegającego rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy (art. 394¹ § 3 w związku z 394 § 2 i art. 398⁶ § 3 k.p.c.), w tym do zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 394¹ § 1 k.p.c.).

Z materiału sprawy nie wynikało, by skarżący złożył wniosek o uzasadnienie zaskarżonego postanowienia w ustawowym terminie, zgodnie z wymaganiami przewidzianymi dla tego pisma (art. 357 k.p.c.). Oświadczenia i wnioski procesowe stron podlegają wprawdzie wykładni z uwzględnieniem kontekstu językowego obejmującego całość oświadczenia, a ewentualnie także innych weryfikowalnych okoliczności towarzyszących ich złożeniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2019 r., IV CZ 57/19, niepubl. i powołane tam dalsze orzecznictwo), w okolicznościach sprawy Sąd Najwyższy nie dostrzegł jednak podstaw do tego, by pismo złożone przez skarżącego, określone jako „Zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego I Wydział Cywilny w P. z dnia 8 lipca 2020 r. (...)” i zawierające wniosek o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz niezwłoczne przedstawienie akt sprawy Sądowi Najwyższemu, potraktować

inaczej niż wynika to z jego oznaczenia i treści, w tym jako wniosek o sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego postanowienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.

Wykładnia oświadczeń procesowych może zakładać nawet głęboką modyfikację ich dosłownego brzmienia, *in casu* podejście takie pociągałoby jednak za sobą nie tylko wywiedzenie z oświadczenia strony całkowicie innej treści aniżeli zawarta w obejmującym je piśmie procesowym, lecz także zmianę charakteru dokonywanej czynności procesowej z suspensywnego środka odwoławczego, jakim jest zażalenie, zmierzającego do uchylecia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia, na wniosek o uzasadnienie orzeczenia, którego celem jest zapoznanie się z motywami orzeczenia wyrażonymi na piśmie, nie zaś, a przynajmniej nie bezpośrednio – poddanie orzeczenia kontroli zażaleniowej (por. w tym kontekście postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1997 r., III CKN 289/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 90, w którym stwierdzono, że art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c. nie dopuszcza możliwości przypisania pismu procesowemu innej treści niż została w nim wyrażona; podobnie np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2013 r., V CZ 38/13, niepubl.; zob. też uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2019 r., III CZP 22/19, OSNC 2020, nr 5, poz. 39, w której błędy semiotyczne pisemnych czynności procesowych przeciwstawiono błędom merytorycznym).

Ponadto, w toku postępowania zażaleniowego, w reakcji na odpowiedź na zażalenie, w której zarzucono m.in. niedopuszczalność zażalenia powodowaną uprzednim niewystąpieniem z wnioskiem o uzasadnienie zaskarżonego postanowienia, skarżący wyraził ponadto stanowisko, z którego jasno wynikało, że dokonaną uprzednio czynność procesową traktuje jako zażalenie, wniesione w terminie tygodniowym od doręczenia zaskarżonego postanowienia. Stan ten, w powiązaniu z jednoznaczną treścią samego pisma, stał na przeszkodzie jego odmiennej kwalifikacji; czynił on także zbędną bliższą analizę argumentacji zawartej w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2020 r., III UZP 2/20 (Biul. SN - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych 2020, nr 9, s. 5), która - jak wynika z jej tezy - dotyczy sytuacji, w której w ocenie sądu występuje niepewność co do tego, czy pismo stanowi środek zaskarżenia albo wniosek o doręczenie orzeczenia

z uzasadnieniem. Nie było w związku z tym również konieczne rozważenie, czy stanowisko wyrażone w tej uchwale, podjętej na kanwie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, może być odnoszone do innych spraw podlegających rozpoznaniu według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Z podobnych przyczyn nie można również uznać, w ślad za poglądami wyrażanymi w orzecznictwie na tle Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r. (por. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 maja 1936 r., III C 519/35, Zb. Orz. 1937, nr 1, poz. 1 i orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1937 r., C 38/37, RPEiS 1938, z. 3, s. 678), że złożone zażalenie *implicite* zawierało w sobie wniosek o sporządzenie zaskarżonego postanowienia i doręczenie go z uzasadnieniem. Ustawodawca, mimo takiej możliwości, nie zdecydował się na przyjęcie w Kodeksie postępowania cywilnego rozwiązania analogicznego do art. 445 § 2 k.p.k., według którego środek zaskarżenia wniesiony przed upływem terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia podlega rozpoznaniu i wywołuje skutki wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Poza tym, w obecnym stanie prawnym ustawa kształtuje w samodzielny sposób wymagania treściowe i fiskalne wniosku o uzasadnienie orzeczenia, poddając ów wniosek odrębnej opłacie, jak również podstawy jego odrzucenia (por. art. 328 k.p.c. oraz art. 25b ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, jedn. tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 755). Wreszcie, założenie takie udaremniałoby jeden z walorów nowej regulacji, wyrażający się w dążeniu do tego, by kontrola odwoławcza była inicjowana dopiero po zapoznaniu się z pełną argumentacją sądu wydającego orzeczenie. Rozwiązanie to należy uznać za racjonalne, zważywszy, że może ono przyczynić się do złagodzenia ryzyka pochopnego składania środków zaskarżenia, bez uprzedniej analizy całości motywów stanowiących podłoże wydanego rozstrzygnięcia.

W konsekwencji, niezależnie od wskazanej wcześniej przyczyny niedopuszczalności zażalenia wniesionego w imieniu H. P., zażalenie należało uznać za niedopuszczalne także w odniesieniu do skarżącego F. P..

Z tych względów, na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 394¹ § 3 oraz art. 102 w związku z art. 394¹ § 3, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw